

Handläggare
Lovisa Kim
Telefon: 08-50825288
Emma Fredriksson
Telefon: 08-50825154**Till**
Socialnämnden
2026-03-24

Statliga stimulansmedel inom psykisk hälsa och suicidprevention

Rapportering 2025 samt delegation inför 2026

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som en redovisning av hur medel fördelats inom ramen för överenskommelsen om *insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2025* (28,6 mnkr).
2. Socialnämnden ger socialdirektören delegation att fördela de statliga medel som Stockholms stad tilldelats inom ramen för överenskommelsen om *strategiska insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention* under perioden 2026, (28,3 mnkr).

Sammanfattning

Psykisk ohälsa är en stor utmaning för folkhälsan och samhällsekonomin i Sverige och globalt. Under början av 2025 lanserades en nationell strategi inom området, *Det handlar om livet*. Det är en bred och målmedveten ansats från nationellt håll för att långsiktigt utveckla arbetet inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har sedan 2012 gemensamt bedrivit ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla insatserna inom området genom årliga överenskommelser om utvecklingsmedel till kommuner och regioner. Parterna enades i december 2025 om en ny överenskommelse för 2026 som följer inriktningen i den nationella strategin. Den andel som tillfaller Stockholms stad är totalt 28,3 mnkr.

I föreliggande tjänsteutlåtande beskriver förvaltningen övergripande hur medel för 2025 har fördelats och ber om delegation att fördela 2026 års medel.

Bakgrund

Beräkningar av sjukdomsbördan i Sverige och internationellt har återkommande visat att psykisk ohälsa har en stor betydelse för

både folkhälsan och samhällsekonomin. Psykisk ohälsa förväntas 2030 därtill vara den dominerande folkhälsoutmaningen – inte bara i Sverige utan också globalt. Självskattade besvär av exempelvis ängslan, oro och ångest har ökat kraftigt över tid i hela befolkningen. Därutöver medför såväl psykisk ohälsa som suicid stora konsekvenser för såväl individen som för anhöriga, närstående och efterlevande. Det kan till exempel handla om ett ökat behov av hälso- och sjukvård och omsorg, försämrade förutsättningar för försörjning och familjebildning samt försämrade möjligheter att nå kunskapsmålen i skolan, att etablera sig på arbetsmarknaden och att delta i samhället.

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har sedan 2012 gemensamt bedrivit ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla insatserna inom området genom årliga överenskommelser om utvecklingsmedel till kommuner och regioner.

I januari 2025 presenterade regeringen [Det handlar om livet – nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention](#). Strategin ger en långsiktig inriktning för arbetet fram till år 2034. Psykisk hälsa och suicidprevention berör hela samhället och individens hela livslopp och därför omfattas insatser inom en bredd av områden. Arbetet är ett gemensamt ansvar som kräver insatser från flera sektorer i samhället, såväl det offentliga som det privata, från civilsamhällets organisationer och från individerna själva.

Den nationella strategin, nya socialtjänstlagen och omställningen till God och nära vård har en gemensam riktning. De betonar tidiga insatser, ökad tillgänglighet och stöd nära individens vardag. Samverkan mellan kommun, region och andra aktörer lyfts fram som avgörande. Fokus flyttas från akuta och reaktiva insatser till långsiktigt, kunskapsbaserat och hållbart arbete.

Ärendet

I detta tjänsteutlåtande redogörs översiktligt för hur statsbidragen inom psykisk hälsa och suicidprevention fördelats över staden år 2025. Vidare föreslås att socialdirektören får delegation att fördela 2026 års medel.

Rapportering av föregående års medel

För år 2025 tilldelades kommuner och regioner stimulansmedel utifrån befolkningsunderlag inom ett antal prioriterade områden, varav tre berör kommunerna. Staden erhöll följande summor:

1. **Barn och unga: 16,9 mnkr** för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa bland barn och unga
2. **Personer med komplexa behov med särskilt fokus på samsjuklighet: 8,2 mnkr** för att utveckla arbetet med samordnade insatser.

3. **Suicidprevention: 3,2 mnkr** för ett stärkt och utvecklat suicidpreventivt arbete.

Socialförvaltningen har utifrån ovanstående områden fördelat medel till lokala satsningar via stadsdelsförvaltningarna, till stadsövergripande verksamhet via fackförvaltningarna samt till civilsamhället (inklusive universitet).

Sammantaget har 25 procent av medlen har fördelats till stadsdelsförvaltningarna, 51 procent till fackförvaltningarna och 24 procent till civilsamhället/universitet.

Några verksamheter förbrukade inte alla medel som de tilldelats. Delar av dessa medel kunde användas till att komplettera utlysningen till civilsamhället. Den totala summan som återbetalats av statsbidraget är 76 tkr.

Socialförvaltningen har redovisat hur staden har använt medlen till Socialstyrelsen, som tillsammans med Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att följa, utvärdera och stödja de insatser som genomförs inom ramen för överenskommelserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

Nedan följer exempel på satsningar som genomförts, fördelat på de prioriterade områden som nämnts ovan.

Barn och unga

Hälsofrämjande och förebyggande satsningar i skolan

Utbildningsförvaltningen har fortsatt att implementera lärverktyget *Det syns inte*. 64 grundskolor och 21 gymnasieskolor är nu aktiva användare av verktyget. Verktyget som utgår från forskning om hjärnans utveckling och koppling till psykiskt mående ger eleverna kunskap om vad som kan främja psykisk hälsa och strategier för att hantera livets naturliga upp- och nedgångar. Uppföljning visar att elever som tagit del av *Det syns inte* gör förändringar i sin vardag för att i längden kunna må bättre.

Utbildningsförvaltningen har också satsat på kompetensutveckling i suicidprevention för pedagogisk personal i grundskola och gymnasiet med materialet *Stör döden*, framtaget av NASP, utökad psykologresurs på gymnasiet, en riktad satsning till Järva och Skärholmen med teaterföreställningen *Lonely together*, automater med gratis mensskydd samt insatser som skolorna ansöker om.

Fysisk aktivitet och en aktiv och meningsfull fritid

Idrottsförvaltningen har i samarbete utbildningsförvaltningen erbjudit introduktionskurser i styrketräning på stadens simhallar till elever som fått *Intyg för ökad fysisk aktivitet* av elevhälsan.

Kulturförvaltningen har genomfört en kompetenshöjande insats i suicidprevention för medarbetare inom kulturförvaltningen och stadsdelsförvaltningarnas fritidsverksamhet, en poddproduktion med metoden *Unga berättar* med Knas hemma och slöjdworkshops på stadens parklekar.

Hälsofrämjande information och ökad tillgänglighet till stadens ungdomsmottagningar

Stadsdelsförvaltningarna har fått medel för ungdomsmottagningarnas utåtriktat arbete. Exempel på aktiviteter som genomförts är popup-mottagning på skolor, klassbesök i årskurs 6, riktade informationssatsningar till unga med funktionsnedsättning, killmottagning, samarbete med fältverksamhet och fritidsgårdar samt lokala ungdomsorganisationer och idrottsföreningar.

Förebyggande arbete mot våld i ungas nära relation

Ungdomsmottagningarna har fortsatt att stärka stödet till unga som utsätts för och/eller utövar våld i nära relation. Under året har mottagningarna med stöd av socialförvaltningen fortsatt integreringen av ett responsbaserat förhållningssätt genom föreläsningar, fallkonferenser och en filmklubb. Socialförvaltningen har också köpt in filmade föreläsningar till ett introduktionspaket för ungdomsmottagningarna i Response-Based Practice.

Socialförvaltningen har också tagit fram bildmaterial till en informationskampanj om våld i ungas nära relationer som ska lanseras under våren 2025.

Föräldraskapsstöd

Socialförvaltningen har fortsatt att stötta stadsdelsförvaltningarnas implementering av Funktionell Familjeterapi genom att bekosta grundutbildning och handledning för familjebehandlare.

En satsning på det universella föräldraskapsstödet är inspelning av nya filmer till föräldraskapsstödsprogrammen.

Stöd till unga som varken arbetar eller studerar

Arbetsmarknadsförvaltningen har fortsatt med implementering och utbildning för studie- och yrkesvägledare i metoden Supported Education, en metod för individanpassat stöd i studier till unga vuxna med psykisk ohälsa.

Personer med komplexa behov med särskilt fokus på samsjuklighet.

Insatser som genomförts i stadsdelsförvaltningarna och på socialförvaltningen är bland annat förstärkta personalresurser för kartläggning, samordning och uppsökande arbete. Vidare har satsningar gjorts kopplat till anhörigstöd, samplaceringar, kompetensutveckling, uppföljning och metodutveckling. Inom

kommunikation har en informationsfilm om samsjuklighet tagits fram samt annonsering gjorts i alla Mitt i tidningar för en navigeringskurs i beroendesjukdom och samsjuklighet för anhöriga. Här har samverkan skett internt mellan olika verksamhetsområden men även med primärvården, beroendevården, psykiatrin och civilsamhället.

Bryta isolering

En utförarenhet inom LSS har genom ett vårdhundsteam bidragit till att bryta isolering och möjliggöra för brukare att komma till sina vårdkontakter. Utvärdering visar att insatsen bidragit till ökad psykisk och fysisk hälsa/välmående genom fysisk rörelse och friskvård för deltagarna samt kontakt med övriga samhället utanför boendet. Brukare uttrycker att kontakten med vårdhundsteamet varit livsavgörande. Vårdhundsteamet har bedrivits i projektform under 2024-2025 och kommer, utifrån det goda resultatet, permanentas från och med 2026.

I en stadsdelsförvaltning har vuxenenheten utvecklat arbetssätt på en av mötesplatserna för personer med komplexa vårdbehov, inklusive samsjuklighet. Arbetet har bidragit till att fånga upp personer som inte ansöker om insatser, utvecklat lotsningen till andra aktörer och bidragit till att förebygga psykisk ohälsa genom att skapa sammanhang.

Hälsofrämjande insatser

20 grupp- och stödboenden (SoL) har erhållit medel för att främja psykisk hälsa genom fysisk aktivitet. Det är en fortsättning på en satsning som påbörjades 2023. Medlen har använts till hälsofrämjande aktiviteter med fokus på fysisk aktivitet, social gemenskap och psykiskt välbefinnande. Insatserna har bland annat omfattat simning, gym, bowling, utomhusaktiviteter, utflykter samt organiserade gruppaktiviteter. Särskild hänsyn har tagits till de boendes olika behov genom anpassade aktiviteter, extra personal och insatser för dem som inte kan lämna boendet. Sammantaget har satsningarna ökat delaktighet, minskat isolering och stärkt både fysisk och psykisk hälsa.

I en stadsdelsförvaltning har man startat upp ett Hälso-team där insatsen är en öppen och delvis mobil träffpunkt för personer inom socialpsykiatrin och äldreomsorgen. Syftet är att stärka friskfaktorer, motverka hälsorisker och bryta isolering för målgrupperna.

Forskningssamarbete - Närmiljö kring bostad med särskilt stöd samt stödboenden

Ett forskningsprojekt har påbörjats för att undersöka närmiljön kring bostäder med särskilt stöd och stödboenden. Projektet ska bidra till att stödja en strategisk utveckling i enlighet med den

nationella strategin, *Det handlar om livet* som lyfter betydelsen av att utforma vardagsarenor som boendemiljöer på ett hälsofrämjande sätt. En överenskommelse om samarbete har tecknats mellan socialförvaltningen i Stockholms stad och Kungliga tekniska högskolan (KTH). Stadsbyggnadskontoret ingår även i samarbetet.

Suicidpreventiva insatser i civilsamhället

Utlysningar till civilsamhället har gjorts inom de statliga medlen - psykisk hälsa och suicidprevention sedan 2018. En utlysning gjordes även under 2025. Totalt har 39 föreningar erhållit medel i utlysningen och följande målgrupper har varit prioriterade:

- Barn som växer upp i socioekonomisk utsatthet, är anhöriga till föräldrar med psykisk sjukdom, beroendeproblematik eller som förlorat en förälder i suicid.
- Efterlevande till någon som tagit sitt liv eller anhöriga till en närstående som gjort suicidförsök.
- Unga kvinnor och män (16-29 år)
- HBTQI personer
- Män (alla åldrar)
- Personer med sammansatta behov, såväl när det gäller fysisk som psykisk ohälsa samt skadligt bruk eller beroende.

Sammanfattningsvis har föreningarna genomfört aktiviteter som främjar gemenskap och motverkar ofrivillig ensamhet, fysisk aktivitet och friluftsliv, meningsfull fritid, kreativitet och meningsskapande, stärkande av föräldraförmåga samt samtalsstöd, råd, vägledning och lotsning till offentliga stödinsatser.

Utbildningsinsatser

Utbildningsinsatser har genomförts för medarbetare i staden.

Exempel på utbildningar är:

- Bemötande av äldre med psykisk ohälsa riktad till biståndshandläggare och medarbetare inom äldreomsorgens alla verksamheter – äldreförvaltningen
- Temamånad om psykisk hälsa och suicidprevention med bland annat en fokusdag på suicidprevention riktad till alla förvaltningar -socialförvaltningen, äldreförvaltningen, utbildningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, idrottsförvaltningen.
- Ett självständigt liv (ESL) - grundutbildning och metodstödjarutbildning riktad till medarbetare i socialtjänsten
- Viktig Intressant Person (VIP) – ett våldsförebyggande program för personer med intellektuell funktionsnedsättning, samt stöd för kompetensutveckling på boenden och enheten för hemlösa riktad till medarbetare i socialtjänsten

- Häng med oss ut metoden - friluftsliv som metod för ökad psykisk hälsa riktad till medarbetare i socialtjänsten
Friluftsförbundet är arrangör.
- Vidareutveckling av ett visuellt verktyg och samarbete med två stadsdelsförvaltningar för att tydliggöra och visualisera kommunikationen i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd - Arbetsmarknadsförvaltningen

Nationell strategi samt överenskommelse 2026

Den 4 december 2025 beslutade staten och SKR om en tilläggsöverenskommelse för 2026, *strategiska insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention*. Överenskommelsen ska bidra till att genomföra den nya nationella strategin som baseras på en tvärsektoriell ansats som skapar förutsättningar för en gemensam riktning för hela samhället i arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention. Arbetet framåt ska ha ett ökat fokus på uppföljning och lärande.

Utifrån årets överenskommelse tilldelas Stockholms stad 28,3 mnkr fördelat på tre områden:

1. Insatser som främjar psykisk hälsa och förebygger psykisk ohälsa bland barn och unga: 16,9 mnkr
2. Utvecklade insatser för personer med komplexa behov med särskilt fokus på samsjuklighet och psykiatrisk heldygnsvård, tvångsvård och rättspsykiatrisk vård: 8,2 mnkr
3. Stärkt suicidpreventivt arbete 3,2 mnkr

Inför fördelningen 2026 görs en helhetsbedömning utifrån prioriterade områden, med hänsyn till stadens utmaningar som faller inom ramen för överenskommelsens och den nationella strategins syfte. Samordning sker även med andra statsbidrag samt budgetmedel som har betydelse för området psykisk hälsa. Syftet är att nå ut brett till verksamheter över hela staden och innefatta alla åldersgrupper. I den mån det är möjligt kan även medel användas för att fortsatt finansiera redan påbörjade satsningar och på så sätt bidra till en hållbar utveckling.

Jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv

Flickor och kvinnor är överrepresenterade när det gäller sjukskrivningar kopplade till psykisk ohälsa och vårdas oftare än män på sjukhus på grund av avsiktlig självdestruktiv handling och det är främst flickor i åldern 15–19 år som får vård. Samtidigt som kvinnor rapporterar en sämre psykisk hälsa dör fler män än kvinnor i suicid. Drygt 70 procent av de som tar sitt liv är män och de söker i lägre grad än kvinnor vård för sina symtom. Att män konsumerar mindre vård för psykisk ohälsa beror sannolikt inte på att de har betydligt bättre psykisk hälsa utan kan till exempel ha att göra med

att de inte söker vård på grund av normer i samhället som förmedlar en snäv bild av maskulinitet.

Det finns sociala skillnader i förekomsten av psykisk hälsa i alla åldersgrupper utifrån både socioekonomisk ställning och diskrimineringsgrunder. Ojämligheter i självrapporterade psykiska besvär märks redan från tidig ålder, utifrån både kön och socioekonomisk status. Sambandet mellan inkomst och psykisk hälsa går åt båda hållen och är dessutom självförstärkande; psykisk ohälsa kan leda till minskad inkomst, och minskad inkomst kan leda till psykisk ohälsa. Förekomsten av psykiska besvär är högre i vissa grupper, till exempel bland homo- och bisexuella, mottagare av ekonomiskt bistånd, arbetslösa unga vuxna och ensamstående föräldrar samt personer med utländsk bakgrund. Personer med funktionsnedsättning är också särskilt utsatta, och bland unga med funktionsnedsättning har den psykiska hälsan försämrats över tid.

För att nå en jämställd och jämlik psykisk hälsa behövs breda förebyggande och riktade målgruppsspecifika insatser som alla inkluderar ett jämställdhetsperspektiv samt en medvetenhet om hur normer och livsvillkor kan påverka den psykiska hälsan.

Barnrättsperspektiv

Barn har enligt barnkonventionen rätt till liv och utveckling samt rätt till bästa möjliga hälsa, stöd, vård och behandling. I arbetet med att främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa måste hänsyn tas till barns särskilda levnadsvillkor och de risker som finns för utveckling av psykisk ohälsa. Uppväxtvillkor och det psykiska måendet under barndomen påverkar den psykiska hälsan som vuxen. Utsatthet i barndomen, i form av exempelvis ekonomisk utsatthet, psykisk sjukdom eller suicid hos föräldrarna ökar risken för att senare i livet behöva psykiatrisk vård. Denna kunskap är viktig att ta hänsyn till i fördelning av medel inom psykisk hälsa och suicidprevention, så att pengar fördelas dels till satsningar som direkt påverkar barn och dels till insatser som indirekt påverkar barn, genom till exempel utökad föräldrarådgivning och utvecklingsarbete som riktar sig till verksamheter och vuxna i barns närmiljö.

Barn har rätt till utbildning och en kostnadsfri skolgång samt en meningsfull fritid. Skola och fritid lyfts allt oftare som en viktig skyddsfaktor för barns positiva utveckling. Inom ramen för ett förebyggande arbete är det viktigt att lyfta förskola, skola och fritid som hälsofrämjande arenor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling.

Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 18 mars. Rådet för

funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 19 mars.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention ger en bred och långsiktig riktning inom området. Utgångspunkten är tydlig: psykisk hälsa och suicidprevention är ett gemensamt ansvar för hela samhället som kräver handlingskraft. Här berörs alla som privatpersoner likväl som samtliga Stockholms stads förvaltningar och bolag i samarbete med aktörer inom till exempel hälso- och sjukvården, civilsamhället och statliga myndigheter.

Samordning med andra pågående omställningsarbeten är viktig i stadens arbete med strategin såsom nya socialtjänstlagen och god och nära vård. Här finns många möjligheter till synergieffekter och i det arbetet behöver civilsamhället och medborgarna vara centrala samarbetspartners.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som redovisning av hur medel inom Psykisk hälsa och suicidprevention fördelats 2025.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden ger socialdirektören delegation att fördela de statliga medel som Stockholm stad tilldelas för arbetet med psykisk hälsa för perioden 2026, 28,3 mnkr.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. Strategiska insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention - Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner 2026
2. Det handlar om livet - nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-03-10
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-03-10